

PRESENTACIÓ

Aquest número de *l'Estudi General* ha estat coordinat pel Departament de Pedagogia i Didàctica de la Universitat de Girona. Arriba a les vostres mans, però, quan els estudis de Pedagogia han deixat la Facultat de Lletres, on havien nascut fa més de vint anys, per passar a constituir la nova Facultat de Ciències de l'Educació, juntament amb els estudis de Psicologia i els de Magisteri. No és pas debades, doncs, que, en aquest moment, ens vingui a la memòria les paraules pronunciades per Anna Maria García en el discurs de presa de possessió com a primera degana de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona (10-VI-92):

"...que la voluntat d'interdisciplinarietat, en l'estudi i en la recerca, sigui un distintiu de la Universitat de Girona. Si no fos així, com podríem refer-nos de la mutilació que ha representat per a la Facultat de Lletres la pèrdua dels psicòlegs i dels pedagogs? Al cap i a la fi –així vull creure-ho– tots tenim un nexa en comú que és el coneixement de la realitat, de la veritat, destinada a millorar la humanitat".

De fet, tant el naixement de la Facultat de Ciències de l'Educació com aquest compromís per millorar la humanitat impregnen l'article de Salomó Marquès, el primer degà d'aquesta nova Facultat.

En la confecció d'aquest número de *l'Estudi General*, dedicat a les Ciències de l'Educació, s'hi trasllueixen dues preocupacions manifestes i persistents.

La primera, qüestionar el discurs hegemònic de la pedagogia, que s'ha centrat, fins a ben poc, gairebé exclusivament en l'escola i en les institucions educatives formals, i que ha estat incapaç, d'altra banda, de relligar la reflexió entorn de les grans finalitats de l'educació amb l'acció encaminada a il·luminar i resoldre els problemes reals de les pràctiques educatives i culturals.

Com exposa Alfons Martinell en l'article que obre aquest número monogràfic, els darrers anys han aparegut noves necessitats socials i culturals que han obligat la Pedagogia a estructurar i desenvolupar nous camps d'intervenció i a formar un nou tipus de professionals de l'educació. I a plantejar una nova política de recerca que superi la desconexió que es dona actualment entre teoria, recerca i política cultural, com es proposa en l'article signat per Carme Vidal.

La segona preocupació és la de fer front al caràcter ambivalent de les institucions educatives i culturals que, si per una banda –com ha mostrat a bastament la sociologia crítica– col·laboren en la reproducció de les desigualtats socials, i fins en creen de noves, de l'altra poden contribuir a superar-les.

Enfront del discurs dissolvent i desmobilitzador de la postmodernitat, apostem decididament per una radicalització dels objectius més democràtics i igualitaris de la modernitat. Ara que tenim clar que l'educació no elimina –ella sola– les desigualtats socials, no podem quedar-nos amb els braços plegats esperant la transformació prèvia de la societat. Perquè sabem també que hi ha processos educatius que afavoreixen el caràcter reproductor i legitimador de les desigualtats, i que n'hi ha d'altres que propicien el seu caràcter transformador.

És en aquest marc que s'inscriu l'opció per una escola integradora, oberta a la diversitat, que hauria de convertir-se, com diuen Paco Jiménez i Montserrat Vila en el seu article, en catalitzador de la transformació de la realitat educativa i, a la llarga, de la realitat social. Igualtat per viure, diversitat per conèixer.

Hem volgut, doncs, en aquest *Estudi General*, fer una mirada panoràmica, crítica i esperançada alhora, al món de l'educació. És una mirada àmplia, com indica el mateix títol del número: "Noves perspectives en Ciències de l'Educació"; i plural, en la que hi han col·laborat la major part dels professors del Departament de Pedagogia i Didàctica de la Universitat de Girona i alguns professionals que desenvolupen la seva tasca educativa fora de la Universitat.

Els articles s'agrupen i es presenten en tres grans blocs. El primer, que consta de vuit articles, l'hem titulat "Nous professionals, nous àmbits, en Ciències de l'Educació", i s'inicia amb l'article d'Alfons Martinell, ja esmentat, on presenta un nou àmbit d'actuació del pedagog: el de l'organització, gestió i direcció de projectes en educació social. Carme Timoneda, a continuació, defineix la figura del psicopedagog com un professional plenament integrat en la institució escolar, i descriu les tasques que ha de dur a terme amb cada un dels components del sistema escolar.

Enric Corominas ens parla de l'orientador professional, que haurà d'atendre diverses dimensions de l'educació dels individus, des de la millora de la seva formació intel·lectual i actitudinal a la transició al món laboral. Quim Asso ubica l'actuació del pedagog en un camp professional prou desconegut, el de la justícia penal juvenil, on no es tracta tant de protegir uns menors –diu– com d'intervenir educativament per a la responsabilització d'aquests menors.

Pere Soler mostra, per la seva part, l'ampli ventall d'intervencions educatives que es poden donar en l'àmbit del temps lliure i que tenen una important tradició al nostre país, encara que la Universitat, fins ara, no se n'hagi fet massa ressò. Pere Cornellà i Quim Cufí incideixen en un altre camp prou interessant, el de l'educació ambiental, i esbossen un projecte concret: "Peripècies a la ciutat envessada", l'anomenen.

Francesc Carbonell, en el seu article, diu que els programes educatius pensats per als immigrants estrangers, un col·lectiu ben present a casa nostra, han de ser tan contundents en la lluita per aconseguir la igualtat d'oportunitats, com en evitar la diglòssia cultural i acaba afirmant que l'actitud bàsica de l'educador en un medi intercultural ha de ser la d'estar disposat a aculturar-se ell mateix, a reestructurar les pròpies escales de valors.

Aquest primer bloc el clou Salomó Marquès, a qui també ens hem referit anteriorment. En un article prou desmitificador escriu que, en educació, hi ha temes antics que continuen tenint una vigència ben actual, com és el cas dels Drets Humans. Què en farem –escriu encara– de fer grans experts si no ajudem a millorar el món?

El segon bloc d'articles l'hem anomenat "El tractament de la diversitat: noves perspectives". Comença amb l'aportació de Paco Jiménez i Montserrat Vilà, "Noves perspectives en el tractament de les diferències individuals", on es fa una anàlisi crítica de com són tractades, en la pràctica, les persones amb necessitats educatives específiques. L'objectiu és detectar quins són els problemes més importants i urgents per tal d'oferir algunes alternatives.

Albert Arbós s'insereix de ple en la concepció psicopedagògica que propugna la Reforma educativa en marxa per presentar-nos una vella estratègia individualitzadora, el "mastery learning", que lliga absolutament amb aquella concepció i que facilita l'aprenentatge de tots i cadascun dels alumnes, un dels grans reptes de la Reforma.

Xavier Besalú es centra en les diferències culturals i prova de donar forma a un currículum bàsic per a dur a terme una vertadera educació intercultural. Maria Pallisera, en canvi, es preocupa de les persones amb disminució psíquica i dóna orientacions per dissenyar programes individualitzats i per decidir-ne les prioritats. El bloc acaba amb un article de Paco Jiménez sobre l'autisme infantil, on es demostra que és possible intervenir amb èxit, obtenir resultats positius, en el tractament d'aquests nens i nenes.

Finalment, el tercer bloc, "Teoria i recerca en educació: noves perspectives", compta també amb cinc articles. Carme Vidal, després d'analitzar l'evolució i la situació actual de la recerca educativa a Europa, fa una proposta per organitzar adequadament aquesta recerca a Catalunya. Judit Fullana, per la seva part, es fixa en les recerques que tracten un dels problemes que més preocupen, el rendiment acadèmic dels alumnes, i afirma que cal estudiar les variables pedagògicament modificables des de l'escola, si volem millorar efectivament el rendiment dels alumnes.

Josep Coloma exposa el model dels quatre "estils educatius paterns", de Maccoby i Martin, i argumenta els avantatges que pot tenir l'aplicació d'aquest model a l'anàlisi de l'activitat educativo-socialitzadora dels professors. Ramon Cortada, al seu torn, fa una documentada reflexió epistemològica per tal d'esbrinar el sentit i les orientacions actuals de la teoria de l'educació. Ho fa partint dels conceptes de la moral, els valors i l'educació, per estudiar després les relacions entre Sociologia i Pedagogia i abordar la qüestió dels mètodes.

El darrer article d'aquest monogràfic, escrit per Meritxell Estebanell, Fina Mollera i Gina Vila, explica una experiència innovadora, la introducció del treball amb ordinadors al parvulari, que parteix d'un disseny obert per tal de reformular-lo a partir de la reflexió sorgida de la pràctica.

L'educació i la formació –i acabem ja aquesta Presentació– han esdevingut novament un sector clau del futur i tornen a ser considerades socialment i política com una variable estratègica, en la convicció que ens hem endinsat en la societat de la informació i del saber. Així ho hem entès, almenys, des de la Universitat de Girona.

**Xavier Besalú i
Montserrat Cornellà**